

STORTINGET

Representantforslag 41 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Per-Willy Amundsen, Sylvi Listhaug, Dagfinn Henrik Olsen, Tor André Johnsen og Himanshu Gulati

Dokument 8:41 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Per-Willy Amundsen, Sylvi Listhaug, Dagfinn Henrik Olsen, Tor André Johnsen og Himanshu Gulati om at Norge skal vurdere å tre inn i Storbritannias migrasjonsavtale med Rwanda

Til Stortinget

Bakgrunn

Hva er problematisk med dagens praktisering av asylordningen?

Ifølge FN var det ved utgangen av mai 2024 anslagsvis 120 millioner mennesker på flukt i verden. Samtidig bruker europeiske land enorme summer på å hjelpe de asylsøkerne som klarer å komme seg til Europa. Denne gruppen har en stor overvekt av unge menn.

Returarbeid, ID-verifisering og finansiering av opphold i europeiske høykostland for migranter uten beskyttelsesbehov koster betydelige summer hvert eneste år. Det er også grunn til å anta at kriminaliteten øker når personer som har fått avslag på sin asylsøknad, går under jorden for å unngå utsendelse. Disse vil per definisjon ikke ha noen lovlig måte å forsørge seg på.

Veien til Europa er farlig for migranter. Ifølge tall fra UNHCR datert 10. desember 2024 hadde 2 368 flyktninger dødd eller forsvunnet ute på Middelhavet og langs kysten i Nordvest-Afrika til da i 2024. I 2023 var det 4 110 flyktninger som døde eller forsvant ute på Middelhavet.

Dagens asylsystem hjelper de mest ressurssterke som har råd til å betale menneskesmuglere, og etterlater seg millioner av ressursvake mennesker i nød. Den norske holdningen innen asyl- og innvandringspolitikken er med på å bidra til at mange mennesker utsetter seg for fare og reiser over Middelhavet. Ved å ta imot migranter og eventuelt innvilge opphold er dette med på å sende ut signaler. En betydelig andel av de som kommer over Middelhavet, er migranter uten beskyttelsesbehov, noe som tar ressurser som kunne blitt brukt på å hjelpe reelle flyktninger. For pengene det koster å hente 35 flyktninger som er enslige mindreårige asylsøkere (EMA) til høykostlandet Norge, kunne man gitt 8 300 personer et mer verdig liv i flyktningleirene i Jordan. Målet bør være å gi menneskene i disse leirene et tilbud som gir noe å leve for og fremtidsutsikter, ikke bare et sted å eksistere.

Det er på sin plass å reflektere litt rundt konsekvensene av dagens praktisering av asylpolitikken i Norge. Er det rettferdig å hjelpe de få istedenfor de mange? Er det moralsk riktig å hjelpe de sterke foran de svake? Og er det ansvarlig å føre en innvandringspolitikk som påfører fremtidige generasjoner i Norge betydelige utgifter?

Formål og målsetting

Storbritannia har i lang tid slitt med at en stor andel asylsøkere har krysset Den engelske kanal. 5. desember 2023 signerte Storbritannia et asylpartnerskap med Rwanda for å styrke felles internasjonale forpliktelser om beskyttelse av flyktninger og migranter. Den britisk-rwandiske avtalen om asylpartnerskap har flere nøkkelaspekter som dekker både de juridiske rammene og de praktiske implikasjonene ved å overføre asylsøkere fra Storbritannia til Rwanda. Avtalen, kjent som «UK-

Rwanda treaty: provision of an asylum partnership» har som overordnet mål å håndtere ulovlig migrasjon til Storbritannia ved å overføre asylsøkere til Rwanda for behandling av deres asylsøknader. Avtalen er ment å avskrekke fra farlige og ulovlige reiser til Storbritannia som setter menneskers liv i fare, og å forstyrre forretningsmodellen til menneskesmuglere som utnytter sårbare mennesker.

Storbritannias forpliktelser

Avtalen mellom Storbritannia og Rwanda gir Storbritannia rett til å bestemme tidspunkt for en forespørsel om å relokalisere asylsøkere. Storbritannia er ikke forpliktet til å fremsette noen anmodning om relokalisering i henhold til avtalen. Derimot må alle overføringsforespørsler fra Storbritannia godkjennes av Rwanda før enhver relokalisering. Avtalen skal hensynta Rwandas kapasitet til å motta asylsøkere og alle administrative behov knyttet til relokaliseringen som er nødvendige for å sikre at forpliktelsene i avtalen kan overholdes fullt ut.

Storbritannia vil ifølge avtalen være ansvarlig for den første screeningprosessen av asylsøkere før de blir relokalisert til Rwanda. Ved en relokalisering skal Storbritannia gi Rwanda informasjon om den relokaliserte personen. Informasjonen skal bestå av biografisk og biometrisk informasjon som kan inkludere navn, kjønn og fødselsdato til individet, nasjonalitet, fotografi, kriminelt rulleblad eller sikkerhetsproblemer og en kopi av reisedokumentet hvis dette finnes. I tillegg kan Storbritannia gi detaljer om eventuelle spesielle behov som den relokaliserte personen måtte ha, som må imøtekommes i Rwanda. Dette kan gjelde helseproblemer det er nødvendig for Rwanda å vite om før de mottar personen, ytterligere tilgjengelige biografiske data som for eksempel fingeravtrykk, avgjørelser i Storbritannia om hvorvidt den relokaliserte personen er et offer for menneskehandel, og pågående juridiske tvister som skyldes at personen sendes ut av Storbritannia eller flyttes til Rwanda som følge av avtalen, eller angående aldersvurderingen i Storbritannia.

Når en asylsøker er akseptert for overføring til Rwanda, skal Storbritannia gi ytterligere informasjon der det er mulig om hvert enkelt individ. Dette skal hjelpe Rwanda med å planlegge og lage positive ordninger for sikker overføring og mottak av asylsøkeren. Denne informasjonen skal inkludere: reisedokumentnummer, transittland, oppholdsperiode i Storbritannia, detaljer om talespråk, familietilknytning til andre relokaliserte personer, religion, detaljer om kjente fysiske eller psykiske helsetilstander som kan trenge pågående behandling eller støtte, eventuelle spesielle kostholds krav og utfallet av enhver beslutning i Storbritannia om hvorvidt personen er eller sannsynligvis vil bli et offer for

menneskehandel. Storbritannia skal ordne den relokaliserte personens transport til Rwanda og skal sikre at alle nødvendige autorisasjoner er innhentet fra de relevante myndighetene i Storbritannia, eventuelle transittland og Rwanda når det gjelder trafikk av kommersielle fly eller charterfly eller andre transportmidler. Storbritannia skal påta seg ansvaret for sikker transport av omplasserte personer til Rwanda med fly, inkludert eskorte etter behov. Storbritannia skal også dele reisedokumentopplysningene til de relokaliserte personene som er transportert til Rwanda med fly, så snart som mulig etter flyets avgang.

Rwandas forpliktelser

Avtalen forplikter Rwanda å gi tilgang til sitt territorium til relokaliserte personer i samsvar med avtalen. Ved ankomst skal Rwanda gi hver relokaliserte person innkvartering og støtte som er tilstrekkelig for å sikre helse, sikkerhet og velvære til den relokaliserte personen. Den relokaliserte personen skal kunne vandrest fritt til og fra innkvarteringsstedet til enhver tid. Rwanda skal gi relokaliserte personer som ankommer under vilkårene i avtalen, informasjon som beskriver hvordan de kan fremme krav om asyl eller humanitær beskyttelse ved ankomst, og skal gi tilstrekkelig mulighet til å fremme et slikt krav. I avtalen påtar Rwanda seg ansvaret for å behandle asylsøknadene i henhold til internasjonale standarder, inkludert flyktningkonvensjonen fra 1951 og andre relevante menneskerettighetsforpliktelser. Dersom en relokalisert person er et barn, skal barnet kunne reise et asyl- eller humanitært beskyttelseskrav på egenhånd. Avtalen er tydelig på at enslige barn ikke skal flyttes til Rwanda.

For de som er anerkjent som flyktninger av Rwanda, skal rwandiske myndigheter gi den relokaliserte personen flyktningstatus og gi samme nivå av støtte og innkvartering som en relokalisert person som søker asyl, integrering i samfunnet og bevegelsesfrihet i samsvar med flyktningkonvensjonen. De som anerkjennes som flyktninger, skal behandles i samsvar med flyktningkonvensjonen og internasjonale og rwandiske lover. Et hvert barn som utgjør en del av en familie med en voksen relokalisert person som får flyktningstatus, skal gis samme status som den voksne relokaliserte personen.

For de som ikke anerkjennes som flyktninger, skal Rwanda vurdere om den relokaliserte personen har et annet humanitært beskyttelsesbehov. Dette kan for eksempel være at det er en reell risiko for at personen blir utsatt for umenneskelig, nedverdiggende behandling eller tortur eller en reell risiko for eget liv hvis personen blir returnert til hjemlandet. Der det eksisterer et slikt beskyttelsesbehov, skal Rwanda gi personen opphold, slik som med de som er anerkjent som flyktninger, og tillatelse til å bli i Rwanda. Slike personer skal gis like-

verdige rettigheter og behandling som de som er anerkjent som flyktninger, og skal behandles i samsvar med internasjonale og rwandiske lover. Ethvert barn som utgjør en del av en familie med en voksen relokalisert person hvor beskyttelsesbehov er anerkjent, skal gis samme status som den voksne relokaliserte personen.

Ifølge avtalen skal ingen relokaliserte personer fjernes fra Rwanda med unntak av til Storbritannia, når det foreligger en forespørsel fra Storbritannia om retur av en relokalisert person. Storbritannia og Rwanda skal samarbeide om et effektivt system for å sikre at fjerning i strid med denne forpliktelsen ikke finner sted.

Dersom en relokalisert ikke går under kriteriene for å få flyktningstatus eller har annet humanitært beskyttelsesbehov, skal Rwanda sikre personen en rett til å bli i Rwanda i form av en permanent oppholdstillatelse, eventuelt gi tilstrekkelig støtte og innkvartering for å sikre den relokaliserte personens helse og sikkerhet. Det kreves ikke at Rwanda gjør tiltak for å forhindre at en relokalisert person forlater Rwanda, dersom personen ønsker det selv.

Når den relokaliserte som har fått innvilget flyktningstatus eller har et humanitært beskyttelsesbehov er et barn, skal man ta hovedhensyn til rettighetene og barnets beste i samsvar med internasjonal lov (inkludert vedlikehold av familieenheten) når man vurderer hvilken status som skal gis barnets forelder eller verge.

Avtalen inneholder også punkter for tilrettelegging for rettssaker og rettskjennelser i Storbritannia og retur til Storbritannia samt utlevering av informasjon med henblikk på rettslige søksmål og moderne slaveri.

Avtalen sikrer at alle overførte asylsøkere får tilgang til juridisk bistand og tolketjenester og skal sikres rettferdig behandling av sine saker i Rwanda. Dette inkluderer retten til å anke negative beslutninger, noe som gir asylsøkerne en viktig sikkerhetsmekanisme mot vilkårlige avgjørelser.

Asylsøkere som overføres til Rwanda, skal ha tilgang til nødvendige tjenester som helsetjenester, utdanning, mat og overnatting. Rwanda forplikter seg til å sørge for at alle behandles humant og med respekt for deres verdighet, uten diskriminering. Flyktninger skal også få ordnet transport til innkvarteringssted etter ankomst til Rwanda, mellom innkvarteringssted i Rwanda, til hvert intervju for å behandle asylsøknaden og til enhver høring av en anke av asylsøknaden.

Integrering og langsiktig opphold

I den første fasen for å sikre en vellykket integrering i samsvar med flyktningkonvensjonen får relokaliserte individer tilgang til utdanning og opplæring basert på deres alder og behov. Dette er basert på minstestandarden som tildeles rwandiske statsborgere. Dette gjelder plass i barnehage, grunnskoleutdanning, anledning til å

ta kortsiktige overgangsutdanningsprogrammer som gir barn muligheten til å lære innhold som de kan ha gått glipp av på grunn av forstyrrelser i utdanningen, eller at de aldri har hatt tilgang til utdanning, videregående opplæring, høyere utdanning og yrkesopplæring. Rwanda skal anerkjenne utenlandske skolebevis, vitnemål og grader i henhold til MINEDUC-regelverket. Hver relokaliserte skal ha det faglige materialet som er nødvendig for å fullføre sin utdanning eller opplæring, for eksempel skrivesaker og oppgavebøker.

I den andre fasen hvor personer har fått flyktningstatus eller opphold på humanitært grunnlag, skal personen tilbys opplæring i engelsk eller fransk og kinyarwanda. Opplæring skal gis på en hensiktsmessig måte basert på alderen til personen og ta hensyn til eventuelle lærevansker. Relokaliserte individer skal tilbys tilgang til faglig utviklingstrening. Dette gjelder opplæring og støtte for å finne lønnet arbeid i Rwanda og opplæring i ferdigheter slik at de kan bli selvstendig næringsdrivende. Personene skal tilbys integreringsprogrammer som tilbyr muligheten til å delta i idretts- og fritidsaktiviteter.

Håndtering av avslag

Ifølge avtalen skal det lages ordninger slik at relokaliserte personer kan sende inn klage i forbindelse med behandlingen av asylsøknaden til en representant for Rwandas myndigheter som har ansvaret for å håndtere slike klager. Dersom en relokalisert person ønsker å anke avgjørelsen på sin asylsøknad til ankeinstansen eller den videre ankeinstansen, skal vedkommende få juridisk bistand og representasjon som er kvalifisert til å gi råd og representasjon i spørsmål om asyl eller humanitær beskyttelse. Dette skal være gratis. Bistanden skal som et minimum inkludere utarbeidelse av de påkrevde prosedyredokumentene, rådgivning, utarbeidelse av skriftlige innlegg (etter behov) og deltakelse (avgi muntlige innlegg) i høringen overfor ankeinstansen eller ankeinstansen på vegne av den relokaliserte personen. Rwanda skal gi den juridiske rådgiveren, etter forespørsel, tilgang til den informasjonen som er nødvendig for å gjøre dem i stand til å gi råd og representere den relokaliserte personen.

Partene forplikter seg til å lage økonomiske ordninger til støtte for relokalisering av enkeltpersoner i forbindelse med avtalen. Partene skal også legge til rette for at Storbritannia kan gjenbosette en del av Rwandas mest sårbare flyktninger i Storbritannia, og anerkjenner begge parter forpliktelse til å gi bedre internasjonal beskyttelse for flyktninger.

Tilsyn og evaluering

Avtalen etablerer mekanismer for regelmessig tilsyn og evaluering av implementeringen. Dette inklude-

rer opprettelsen av en felles overvåkningskomité som skal bestå av personer uavhengig av begge parter. Dens nøkkelfunksjon skal være å gi råd om alle skritt den anser som hensiktsmessig at iverksettes for å effektivt sikre at bestemmelsene i avtalen overholdes, samt foreslå forbedringer av prosessene i avtalen. Overvåkningskomiteen skal overvåke hele relokaliseringprosessen fra begynnelsen, inkludert den første screeningen og beslutningstakingen i Storbritannia og informasjonen gitt av Storbritannia til Rwanda, og (med samtykke fra den relokaliserte personen) observere intervjuer, høringer og anker i både Storbritannia og Rwanda. Den skal også rapportere til felleskomiteen om funn når det gjelder mottaksforhold, innkvartering, behandling av asylsøknader, behandling og støtte til relokaliserte personer til enhver tid mens de er i Rwanda og partenes gjennomføring av forpliktelsene i avtalen, samt komme med anbefalinger til felleskomiteen. Felleskomiteen er sammensatt av representanter fra begge parter. Dens rolle er å overvåke og gjennomgå anvendelsen og implementeringen av avtalen og gi ikke-bindende anbefalinger når det gjelder avtalen, og tilby et forum for partene for å utveksle informasjon, diskutere beste praksis, inkludert relevant veiledning fra eksterne interessenter, og løse problemer av teknisk eller administrativ karakter. I henhold til avtalen skal det opprettes en komité som skal sikre at overvåkningskomiteen har uhindret tilgang til informasjon, steder og tjenestepersoner for å fullføre sine vurderinger og rapporter.

Internasjonale forpliktelser

Begge parter forplikter seg til å opprettholde sine internasjonale forpliktelser, inkludert respekt for menneskerettigheter og asylsøkeres rettigheter. Avtalen understreker at all overføring og behandling skal skje i tråd med prinsippene om non refoulement og respekt for menneskeverdet.

Norsk dialog med rwandiske myndigheter

23. april 2024 vedtok Overhuset i Storbritannia et lovforslag som gjør det mulig å sende asylsøkere til Rwanda, men sommeren 2024 fikk Storbritannia en ny statsminister, Keir Starmer fra partiet Labour. På sin første fulle dag som Storbritannias nye statsminister uttalte Keir Starmer at han vil skrote forgjengerens plan om å sende asylsøkere til Afrika. Forslagsstillerne mener at når Storbritannia har signalisert at de vil skrote avtalen med Rwanda, burde Norge gå i dialog med rwandiske myndigheter for å opprette asylmottak i Rwanda, eventuelt i samarbeid med andre europeiske land.

En norsk modell for asylmottak i tredjeland

Forslagsstillerne ønsker en modell hvor målet er å gi et tredjeland hele ansvaret for asylprosessen for asylsøkere som søker asyl i Norge. Dette innebærer behandling av asylsøknad og retur dersom det gis avslag på søknaden. Dersom asylsøkeren innvilges opphold, skal opphold gis i tredjelandet, ikke i Norge. Norge frasier seg ikke ansvaret med å følge opp menneskerettigheter eller øvrige internasjonale forpliktelser, og det er en forutsetning at tredjelandet overholder Norges internasjonale forpliktelser også i praksis.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Rwanda for å se på muligheten for å tre inn i migrasjonsavtalen deres med Storbritannia, også eventuelt i samarbeid med andre europeiske land, med nødvendige justeringer tilpasset den skisserte modellen for Norge.

8. januar 2025

Erlend Wiborg

Per-Willy Amundsen

Sylvi Listhaug

Dagfinn Henrik Olsen

Tor André Johnsen

Himanshu Gulati